

ALEGERILE PARLAMENTARE DIN NOIEMBRIE 1919 ÎN JUDEȚUL PUTNA.

Ramona Miron

România își conturase, după dramaticul și eroicul Război de Întregire a Neamului, pe harta politică a Europei postbelice, hotarele ei firești, istorice.

De la Nistru până la Tisa, de la Carpați până la Dunăre și Marea cea Mare, românii întrezăreau și sperau într-un alt viitor al țării.

În noul context geografic, administrativ, social și economic, rezultat din desăvârșirea unității naționale, pentru trasarea conturului politic al țării, alegerile parlamentare au devenit iminente și de o stringentă actualitate și necesitate.

Ca atare, încă de la începutul anului, în toate județele țării s-a declanșat procesul specific și definitoriu pentru viața politică a României Mari – noile alegeri parlamentare.

Pentru cel mai încercat județ al țării, Ținut al Jertfei și al Biruinței (1917 - 1918), Putna, pregătirea și desfășurarea alegerilor se prefigurau dificile, presupunând eforturi materiale și umane deosebite.

Pentru reflectarea lor istoriografică, arhivele vrâncene păstrează mărturii ale căror valoare documentară reclamă supunerea lor sub conul de lumină al cercetării și tiparului.

La 28 februarie 1919, Ministerul de Interne a transmis Prefecturii Județului Putna Telegrama nr. 1.339, prin care se aducea la cunoștință faptul că „*prin Înalt Decret Nr. 777 din 18 februarie publicat în Monitorul Oficial 261 din 19 a.c. s-a mandatat data alegerilor generale pentru deputați și senatori în zilele de 15, 16, 17,*

20, 21 și 22 mai 1919, iar noile adunări legiuitoare sunt convocate în sesiunea ordinară pentru ziua de 15 iunie 1919”¹.

Însă, la 4 mai 1919, din partea aceluiași minister erau comunicate noile date pentru alegerile parlamentare și anume 28, 29 și 30 iulie 1919 pentru Adunarea Deputaților și 2, 3 și 4 august 1919 pentru Senat, sesiunea ordinară urmând să aibă loc în ziua de 18 august 1919².

Pregătirile pentru primele alegeri parlamentare din România Mare erau în toi.

Astfel, la 28 mai 1919 Tribunalul Putna a solicitat Prefecturii să-i transmită, neîntârziat, cifra populației din fiecare comună, deoarece „în lipsă de liste electorale neputându-se cunoaște numărul exact ai alegătorilor pentru a se preda numărul corespunzător de certificate primăriilor respective și având în vedere că predarea acestor certificate urmează să se facă pe baza cifrei populației din fiecare comună”³.

Prin Decretul Regal nr. 2.067 din 2 iunie 1919 a fost modificat articolul 61 al Legii Electorale „în scopul de a se ușura procedura votărei pentru alegători care să voteze o listă întreagă de candidați. Ei vor putea aplica pe lista aleasă o ștampilă cu mențiunea <Votat> lăsând neatinse celelalte liste, această modificare interesează mai cu seamă pe neștiutorii de carte; sistemul votărei prin ștergere rămâne neatins atât pentru alegătorii care doresc a vota candidați individuali, cât și pentru alegătorii care voesc a vota în parte două sau mai multe liste, orice alegător avea facultatea de a utiliza din aceste două mijloace de votare”⁴. Totodată, se mai menționa că pentru a se evita fraudele, ștampilele trebuiau să fie confecționate de

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 2.

² *Ibidem*, f. 16.

³ *Ibidem*, f. 21.

⁴ *Ibidem*, f. 30.

către birourile electorale centrale în număr suficient pentru fiecare secție de vot.

Fiind nevoie de un delegat din partea Prefecturii care să ridice de la Tribunal certificatele de alegători destinate comunelor urbane și rurale din județul Putna, a fost numit M. T. Damian, registrator la Prefectura Județului Putna ⁵.

La începutul lunii iunie 1919, Prefectura a transmis Ministerului de Interne că listele electorale nu erau definitivate în județ *„din cauza lipsei de locuințe în satele din apropierea frontului, populația abia acum se înapoiază din refugiu. Apoi zilnic sosesc din captivități locuitori foști prizonieri. Imediat ce avem statistica alegătorilor comunicăm rezultatul”* ⁶.

Adresa nr. 580 a Tribunalului Putna din 10 iunie 1919 înștiința Prefectura că au fost predate delegaților 46.827 de certificate de alegători pentru Adunarea Deputaților și 23.403 pentru Senat, care urmau să fie distribuite administrațiilor de plasă, organelor de poliție comunale și diriginților oficiilor poștale din județ ⁷. În total au fost predate 70.230 de certificate de alegători, care au fost repartizate în 81 de localități din județul Putna ⁸.

La 9 iulie 1919, Prefectura Județului Putna a comunicat administratorilor de plase noile instrucțiuni primite de la București referitoare la organizarea alegerilor parlamentare. Astfel, în cazul în care un cetățean pierdea certificatul de alegător, acesta putea solicita un duplicat de la primăria comunei respective, toate duplicatele urmând să fie trecute pe liste separate, întocmite în patru exemplare ⁹.

Circulara nr. 4.753 din 12 iulie 1919 a Ministerului de Interne aducea la cunoștința autorităților putnene că alegerile parlamentare

⁵ *Ibidem*, f. 38 - 39.

⁶ *Ibidem*, f. 40.

⁷ *Ibidem*, f. 49.

⁸ *Ibidem*, f. 61 verso.

⁹ *Ibidem*, f. 74.

programate în intervalul iulie - august 1919 erau iarăși decalate pentru luna septembrie:

„Vă aducem la cunoștință că prin Înaltul Decret Nr. 2.903 din 8 Iulie 1919 publicat în Monitorul Oficial cu Nr. 66 din 9 Iulie 1919 corpul electoral pentru Adunarea Deputaților și pentru Senat în teritoriu vechiu al regatului în Basarabia, Bucovina, Transilvania, Banat și ținuturile din Ungaria cari s-au unit la regat și se găsesc de fapt sub suveranitatea statului român a fost convocat în zilele de 15, 17, 20 și 21 septembrie. Timpul pentru efectuarea lucrurilor pregătitoare alegerilor fiind foarte scurt numai două luni, aveți datoria de a proceda imediat la desăvârșirea acestor lucruri potrivit instrucțiunilor noastre anterioare. În primul rând aveți datoria de a termina listele electorale și distribuirea certificatelor de alegători. În articolul 23 din Înaltul Decret Lege Nr. 1.040 din 4 Martie 1919, prevăzându-se că listele electorale trebuiesc să fie încheiate și afișate în cel mult patruzeci zile libere înainte de data alegerii pentru care au fost întocmite. Veți face ca atât primele liste, precum și listele suplimentare întocmite potrivit Circularei noastre Nr. 48.789 din 20 iunie 1919 să fie acum contopite într-o singură listă generală și completată cu toți cetățenii cari întrunesc condițiunile de a fi alegători și cari vor fi fost admiși. Aceste liste vor trebui să fie afișate cel mult în ziua de 5 August pentru Adunarea Deputaților și 18 August pentru Senat. De la aceste date s-ar scurge termenul de înscriere individuale și contestațiile prevăzute la art. 23 din Înaltul Decret Nr. 1.049 din 4 Martie 1919. Astfel, înscrierile individuale și contestațiile vor fi făcute publice pentru Adunarea Deputaților cel mai târziu până la 16 august inclusiv și pentru Senat până la 21 august inclusiv. Judecata acestor înscrieri și contestații se va face conform art. 23 suscitată până cel mai târziu în 5 (cinci) zile libere înainte de data alegerilor adică până la 9 Septembrie inclusiv (...) Data alegerilor nemaiputând suferi nici o amânare, veți înțelege greaua răspundere ce vă luați în cazul când nu veți executa conștiincios dispozițiunile și instrucțiunile noastre privitoare la pregătirea alegerilor. În același timp veți îngriji ca toate aceste secții și subsecții

200

să aibă prezindarea asigurată și personalul ajutor necesar, precum și întreg materialul de care aveți nevoie, precum: gherete, urne, ștampile și hârtie necesară publicațiunilor și buletinelor de vot, În acest scop veți încunoștiința atât Ministerul de Justiție cât și Ministerul de Interne de materialele de care aveți nevoie, de cele ce posedăți, de cele ce vă puteți procura în localitate și ceea ce este necesar să vi se trimită fără întârziere de la Ministerul de Justiție. Trebuesc să luați astfel toate măsurile ca alegerile să nu sufere nici o împedecare fie din lipsă de personal, fie din lipsă de material. În această privință vă ținem personal răspunzător. În fine veți încunoștiința telegrafic ambele ministere dacă aveți posibilitatea să imprimați buletinele de vot în localitate, pentru că în caz contrar să putem lua din timp măsurile necesare pentru asigurarea imprimării buletinelor la tipografiile din capitală sau la imprimarea statului. Ambele corpuri legiuitoare constituante au fost convocate pentru ziua de 6 Octombrie”¹⁰.

La 18 iulie 1919, Ministerul de Interne a comunicat Prefecturii Județului Putna despre erorile constatate de către președinții birourilor electorale centrale cu ocazia verificării listelor electorale. S-a remarcat faptul că primarii, funcționarii comunali și cei aparținând Poliției „au comis însemnate erori de natură a atinge compunerea legală a corpului electoral ceea ce denotă că nu se cunosc principiile legii. Astfel s-au alcătuit liste în care s-au trecut, pentru alegerea deputaților, numai locuitorii până la 40 de ani; iar la senat, cei cu o vârstă mai mare de 40 de ani, fără a se trece însă în listele pentru cameră și cetățenii cari au dreptul să voteze la senat”¹¹.

Având în vedere că toți funcționarii implicați în procesul electoral aveau sarcina de a oferi explicații cetățenilor asupra modului exercitării dreptului de vot, care, cu noua lege, a devenit obligatoriu și se sancționa penal în cazul neprezentării și pentru ca alegerile să se desfășoare în bune condiții, Ministerul de Interne a hotărât ca

¹⁰ Ibidem, f. 76 - 80.

¹¹ Ibidem, f. 86.

președinții birourilor electorale centrale, precum și cei ai secțiilor și subsecțiilor de votare să organizeze în circumscripțiile respective conferințe cu primarii și funcționarii comunali în cadrul cărora să se prezinte principalele aspecte ale Legii electorale, întocmirea listelor, modul de votare etc. De asemenea, era specificat foarte clar că scopul acestor conferințe îl constituiau discuțiile obiective referitoare la aplicarea Legii electorale și nicidecum nu trebuiau să degenereze în propagandă electorală ¹².

Ministerul Justiției în colaborare cu Ministerul Industriei și Comerțului au convenit ca în cazul în care în unele județe nu se puteau realiza gheretele, urnele și mesele necesare secțiilor și subsecțiilor de votare, acestea să se confecționeze fie în Capitală, fie în alte regiuni din țară. Aceste produse urmau a fi, apoi, distribuite pe județe potrivit listelor existente la Ministerul Industriei și Comerțului. Conform articolului nr. 49 al Legii electorale, cu construirea obiectelor sus - menționate erau însărcinate primăriile „*care vor trebui să le aibă și în pază spre a le pune la dispozițiunea președinților birourilor centrale electorale, în înțelegere cu care să se ia măsuri pentru instalarea lor în secțiile de votare, cel mai târziu în preajma alegerilor*” ¹³. La 1 august 1919, Ministerul Justiției informa că au fost expediate către județul Putna două vagoane cu 165 de gherete necesare desfășurării alegerilor parlamentare ¹⁴.

La 4 august 1919, autoritățile putnene au primit dispozițiile Ministerului de Justiție referitoare la organizarea alegerilor. Astfel, buletinele de vot neputând fi tipărite la București din lipsă de timp, „*veți face tot posibilul a se tipări într-un oraș apropiat dacă în localitate nu aveți tipografie*” ¹⁵. Referitor la gheretele și mesele de votare, acestea urmau să fie distribuite de către biroul electoral central tuturor secțiilor și subsecțiilor de votare din județ. De asemenea,

¹² *Ibidem*, f. 86 verso.

¹³ *Ibidem*, f. 93.

¹⁴ *Ibidem*, f. 96.

¹⁵ *Ibidem*, f. 97.

trebuiau expediate din timp cerneală pentru ștampilele de vot, tuș și hârtie pentru tipărirea publicațiilor și pentru nevoile propagandei electorale. Ștampilele cu mențiunea *VOTAT* „*se vor procura numai de Ministerul Justiției care a și contactat confecționarea lor, prin urmare autoritățile comunale nu vor face comenzi de ștampile cum însă Ministerul Justiției este informat că unii librari ar fi făcut comenzi mari de asemenea ștampile la gravori din capitală*”¹⁶.

Conform articolului 49 din Legea electorală, fiecare local de votare trebuia să fie cât mai încăpător pentru a cuprinde un număr cât mai mare de gherete (minim 11 pe fiecare secție), în comunele rurale secțiile puteau fi amplasate în incinta judecătoriei, primăriei etc., iar articolul 57 prevedea că alegerile vor debuta la 8 dimineața cel târziu și se vor încheia la orele 20, cu posibilitatea prelungirii până la orele 22, dacă existau mulți votanți. „*O altă chestiune de care vă rog să vă interesați este aceea a iluminatului localurilor de vot. Vă rog dar ca în înțelegere, pentru capitala județului cu d-l primar respectiv, iar pentru comunele din județ cu d-l prefect, să luați măsuri ca birourile secțiunilor și ale subsecțiunilor de votare să fie prevăzute cu lămpile necesare așa încât în sală și în fiecare gheretă să fie lumină suficientă pentru ca alegătorii să-și poată exercita dreptul de vot*”¹⁷ se menționa într-o Circulară a Ministerului de Justiție către Prefectura Județului Putna. La 5 septembrie 1919, Tribunalul Putna a comunicat Prefecturii respectarea dispozițiilor menționate anterior, avându-se în vedere că vor fi amenajate secții de votare în Odobești, Găgești, Panciu, Movilița, Adjud Nou, Coțofănești, Sascut, Orbani, Suraia, Vultur, Vidra, Câmpuri și Năruja¹⁸.

Prin Înaltul Decret Regal nr. 3.539 din 19 august 1919 publicat în Monitorul Oficial nr. 99 / 21 august 1919 corpul electoral pentru Adunarea Deputaților și Senat era convocat în zilele de 5, 6, 7, 10 și 11 octombrie 1919 „*alegerile urmând a avea neapărat loc,*

¹⁶ *Ibidem*, f. 98.

¹⁷ *Ibidem*, f. 109.

¹⁸ *Ibidem*, f. 133.

aceasta fiind ultima lor amânare”¹⁹. În aceste condiții listele electorale trebuiau să fie afișate până pe 25 august 1919 pentru deputați și 30 august 1919 pentru senatori, iar înscrierile individuale și contestațiile puteau fi făcute până cel târziu 6 septembrie, respectiv 9 septembrie 1919 pentru cele două camere²⁰.

Datorită numeroaselor schimbări survenite în privința datei alegerilor, multe comune de pe raza județului Putna se confruntau cu lipsa certificatelor pentru alegători. Spre exemplu Primăria comunei Spulber avea nevoie de certificate deoarece *„parte din cele ce i s-au dat întrebuișându-se, au rămas anulate din cauza preschimbării listelor electorale. Totodată mai facem cunoscut că acest lucru s-a întâmplat mai la toate comunele din această plasă [Vrancea] așa că au lipsă de imprimate”*²¹.

Funcționarea mecanismului democratic stabilit prin Constituție s-a dovedit a fi extrem de complexă și de dificilă. În primul rând, deoarece și după 1918 s-a menținut vechea practică, instituită de Carol I, ca regele să numească guvernul, după care dizolvarea corpurilor legiuitoare și organizarea de noi alegeri parlamentare. În acest fel, se inversau raporturile dintre puterea executivă și cea legislativă, astfel că nu guvernul era expresia parlamentului, ci invers, executivul era cel care făcea legislativul, perioada interbelică fiind caracterizată de o mare instabilitate guvernamentală²².

Guvernul Ion I. C. Brătianu (12 decembrie 1918 - 27 septembrie 1919) * a fost cel dintâi guvern al României din care

¹⁹ *Ibidem*, f. 110.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, f. 119.

²² Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918 - 1948)*, Editura Paideia, București, 1999, p. 107.

* **Ion I. C. Brătianu** (1864 - 1927). Inginer specialist în construcția de căi ferate (1889) și inginer la Căile Ferate Române în serviciul condus de Anghel Saligny (1889 - 1895). Membru al Partidului Național Liberal și deputat (1895). Ministrul Lucrărilor Publice (31 martie 1897 - 30 martie 1899; 204

făceau parte reprezentanții tuturor provinciilor istorice românești, iar politica externă a fost dominată de problema semnării tratatelor de pace. După ce a iscălit tratatul cu Germania (28 iunie 1919), fără a-l citi în întregime, Ion I. C. Brătianu a refuzat să fie tratat în aceeași manieră în privința tratatului cu Austria. În aceste condiții, Brătianu a părăsit Conferința de Pace la 2 iulie 1919, revenind în țară. Presat de notele ultimative ale Consiliului Suprem Aliat pentru a semna acest tratat, Ion I. C. Brătianu și-a prezentat demisia la 12 septembrie 1919²³.

Tot atunci, ministrul de Interne, George G. Mârzescu * a transmis, în regim extraurgent, Prefecturii Județului Putna, Circulara nr. 4.304 în care era prezentată demisia cabinetului Ion I. C. Brătianu:

14 februarie 1901 – 18 iulie 1902). Ministrul Afacerilor Străine în mai multe rânduri: 9 ianuarie 1902 – 12 decembrie 1904; ad – interim 9 ianuarie – 18 iulie 1902; ad – interim 27 decembrie 1908 – 4 martie 1909; ad – interim 4 martie – 1 noiembrie 1909; ad – interim 8 – 11 decembrie 1916; 29 noiembrie 1918 – 12 septembrie 1919; ad – interim 21 iunie – 6 iulie 1927. Ministru de Interne: 12 martie 1907 – 27 decembrie 1908; 27 decembrie 1908 – 4 martie 1909; 4 martie – 15 decembrie 1909; 6 februarie – 28 decembrie 1910; 30 octombrie 1923 – 27 martie 1926. Președintele Consiliului de Miniștri: 27 decembrie 1908 – 4 martie 1909; 4 martie 1909 – 28 decembrie 1910; 4 ianuarie 1914 – 11 decembrie 1916; 29 noiembrie 1918 – 12 septembrie 1919; 19 ianuarie 1922 – 27 martie 1926; 21 iunie – 24 noiembrie 1927. Desemnat președintele Partidului Național Liberal la 11 ianuarie 1909. Ministru de Război: 4 ianuarie 1914 – 15 august 1916; 19 ianuarie – 25 martie 1922. Președintele delegației române la Conferința de Pace de la Paris din 1919. Membru de onoare al Academiei Române (7 iunie 1923). (Ion Mamina, Ioan Scurtu, Guverne și guvernanți (1916 - 1938), Editura Silex, București, 1996, p. 143 - 144).

²³ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 115.

* **George G. Mârzescu** (1877 - 1926). Fiul lui George Mârzescu, cunoscut fruntaș al Partidului Național Liberal. În 1896 a fost numit șef de cabinet la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, condus de tatăl său. Membru al Partidului Național Liberal (din 1901). Deputat și subprefect al județului Iași (1907). La începutul Războiului de Întregire a fost ales primar al Iașilor. Ministru Agriculturii și Domeniilor (11 decembrie 1916 – 26 ianuarie 1918). Ministru de Interne (29 noiembrie 1918 - 12 septembrie 1919). Ministrul

„Astăzi 12 Septembrie D-l. Ion I. C. Brătianu a remis M. S. Regelui demisiunea cabinetului, iată cuprinsul demisiunii:

După victoria aliaților Majestatea Voastră a binevoit a mă însărcina cu formarea ministerului și a mă numi prim delegat al României la Conferința de pace. Am primit de acord cu colegii mei această înaltă și grea misiune, rugând pe Majestatea Voastră să binevoiască a aproba ca să n-o îndeplinesc decât pe temeiul tratatului de alianță ce semnasem la 1916, Consiliul Suprem al Marilor Puteri care a înlocuit conferința de pace a Statelor aliate n-a ținut seama de acest tratat și a hotărât să impună României condiții pe cari să nu le poată primi deoarece sunt incapabile cu demnitatea, Neatârănarea și interesele sale politice și economice. Aceasta este Convingerea unanimă a membrilor guvernului atât a celor din vechiul regat cât și a celor ce reprezintă toate ținuturile unite, tratatul nostru de alianță fiind astfel nesocotit, am onoare a ruga pe Majestatea Voastră să binevoiască a primi demisiunea ministerului”²⁴.

După o lungă criză politică, la 27 septembrie 1919 s-a constituit guvernul de militari și tehnicieni prezidat de generalul Arthur Văitoianu, a cărui principală misiune era aceea de a organiza primele alegeri generale parlamentare pe baza votului universal din istoria României și, totodată, cele dintâi la care participau românii din întreg spațiul în care ei alcătuiau majoritatea populației²⁵.

Astfel, la 27 septembrie 1919 Prefectura Județului Putna era informată, printr-o Circulară primită de la Ministerul de Interne, despre formarea noului guvern: „M. S. Regele (...) prin Înalt Decret Nr. 4.226 și 4.227 din 27 Septembrie crt. a aprobat constituirea

Muncii și Ocrotirii Sociale (19 ianuarie – 26 aprilie 1922; 26 aprilie 1922 – 30 octombrie 1923). Ministrul Justiției (30 octombrie 1923 – 27 martie 1926). [Ion Mamina, Ioan Scurtu, op. cit., p. 205 – 206].

²⁴ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 122 - 123.

²⁵ Ion Mamina, Ioan Scurtu, op. cit., p. 32.

*noului guvern din Dl. general de corp de armată Ar. Văitoianu *, președinte al consiliului de miniștri, ministru de interne și ad-interim la Ministerul Afacerilor Externe, general de divizie Al. I. Lupescu, ministru al Cultelor și Instrucțiunii, general de divizie Ion Popovici, ministru al Agriculturii și Domeniilor, general de brigadă Ion Popescu, ministru de Industrie și Comerț și ad-interim al Ministerului de Finance, general de brigadă Șt. Mihail ministru Lucrări Publice, general de brigadă Ion Rășcanu, ministru de Resboi, Em. Miclescu, consilier la Înalta Curte de Casație, ministru de Justiție, I. Inculeț, Dl. Daniel Ciugureanu, Dl. I. Nistor, Dl. Al. Vaida Voevod, Vasile Goldiș și Șt. C. Pop Ministru fără portofoliu”²⁶.*

Prin Înaltul Decret nr. 4.230 din 2 octombrie 1919 publicat în Monitorul Oficial nr. 134 / 3 octombrie 1919 s-a hotărât convocarea corpului electoral în zilele de 2, 3, și 4 noiembrie 1919 pentru Adunarea Deputaților și 7 - 8 noiembrie 1919 pentru Senat. Data limită pentru depunerea candidaturilor era 17 octombrie 1919 pentru deputați și 22 octombrie 1919 pentru senatori. Noile adunări constituante urmau a se întruni la București pe 20 noiembrie 1919²⁷.

* **Arthur Văitoianu** (1864 - 1956). General de brigadă (1914) și profesor la Școala Superioară de Război. Comandantul Diviziei 10 Infanterie în campania anului 1916. În calitate de general de divizie, a comandat Corpurile 2 Armată (ianuarie 1917), 4 Armată (14 august 1917) și Armata a 2-a (6 decembrie 1917 – 14 iunie 1918). General de corp de armată (24 ianuarie 1918). Inspector general de Armată (14 iunie 1918). Guvernator al Basarabiei (13 iunie 1918). Ministru de Interne: 24 octombrie - 29 noiembrie 1918; 27 septembrie – 28 noiembrie 1919; 19 ianuarie 1922 – 30 octombrie 1923. Ad – interim la Ministerul Justiției în perioada 24 – 28 octombrie 1918. Ministru de Război între 29 noiembrie 1918 și 12 septembrie 1919. Președintele Consiliului de Miniștri între 27 septembrie și 28 noiembrie 1919. Ad-interim la Ministerul Afacerilor Străine în intervalul 27 septembrie – 15 octombrie 1919. Ministrul Comunicațiilor (30 octombrie 1923 – 27 martie 1926). Ministru Secretar de Stat (10 februarie – 30 martie 1938). Consilier regal (30 martie 1938). Membru marcant al Partidului Național Liberal. Deputat (din 1919), senator. (Ibidem, p. 252 - 253).

²⁶ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 167.

²⁷ *Ibidem*, f. 172 - 173.

„La 2 noiembrie 1919 încep alegerile pentru Constituantă: ele vor da prilej țării să-și manifeste pentru prima oară voința după principiile noului sistem electoral, stabilit prin decretul - lege Nr. 3.402 din 14 Noembrie 1918. Ideile fundamentale pe cari se întemeiază acest sistem sunt: votul obștesc, obligator, direct, egal secret și reprezentarea proporțională.

Prin adoptarea votului obștesc se recunoaște dreptul de vot ori și cărui cetățean al țării, fără deosebire de avere, certificate de studii sau funcțiuni; cu alte cuvinte, sufragiul sau votul universal se sprijinește pe ideea că votul - exprimarea voinței alegătorului - este de drept natural, adică toți cetățenii au drept deopotrivă să ia parte la guvernământ, prin trimiterea reprezentanților lor în Parlament.

Cu acest sistem se chiamă la viața politică un număr mai mare de cetățeni, cari până aci nu luau parte la vot fie din cauză că nu se întruneau condițiunile de avere și știința de carte, ce se cereau de vechea lege electorală pentru a fi alegători; fie că votau indirect, prin delegații colegiului al III - lea de Cameră; fie că nu votau deloc, deși aveau dreptul.

Pentru ca acest drept de vot, însă, să poată fi manifestat, conform conștiinței alegătorului, trebuiesc luate toate garanțiile pentru liberul lui exercițiu.

Dacă pregătirea alegătorului, pentru noul sistem de votare, este o datorie a sa, libera manifestare a voinței sale constituie o îndatorire nu numai pentru toate organele judecătorești și administrative însărcinate cu aplicarea decretului - lege electoral, dar și pentru diferite organizațiuni politice cu prilejul campaniei electorale.

De altă parte, decretul - lege Nr. 4.229 din 2 Octomvrie 1919 (publicat în Monitorul Oficial Nr. 135 din 4 Octomvrie 1919), prin art. III, stabilește că, până la terminarea operațiunilor electorale, se acordă libertatea întrunirilor, sub rezerva păzirii bunei rândueli, că va fi reprimată, conform legii stării de asediu, orice tulburare prin orice mijloace aduse ordinei publice, fiind considerate ca uneltiri împotriva liniștei și siguranței Statului, atacurile rostite în întruniri

208

publice contra Coroanei, contra formei actuale de guvernământ, contra armatei, contra Puterilor aliate, precum și invitarea la revoltă sau contra ordinii legale.

De aici decurg obligațiuni atât pentru cetățeanul alegător cu prilejul manifestării voinței sale în exercitarea dreptului de vot, cât și pentru organele judecătorești și administrative de a veghea fiecare, în limitele drepturilor și atribuțiunilor ce are, la respectarea tuturor dispozițiunilor legii, relativ la bunul mers al operațiunilor electorale, la menținerea ordinii și siguranței publice și la asigurarea libertății în alegeri.

Alegătorii nu trebuie însă să piardă din vedere că dacă legea le acordă dreptul de vot și le garantează exercițiul lui, tot ea a prevăzut și sancțiuni pentru toate acele fapte cari ar constitui neregularități sau orice alte acte de natură a atrage violarea secretului votului și împiedicarea operațiunilor electorale (...). De asemenea, funcționarii administrativi, polițienești, judecătorești, comunali și județeni și orice altă persoană investită cu vreuna din atribuțiunile puterii publice vor fi supuși pedepselor prevăzute de decretul - lege electoral, în cazul când vor neglija sau nu-și vor îndeplini vreuna din îndatoririle sau serviciile ce le sunt impuse de lege.

(...) Întreaga acțiune electorală trebuie să fie condusă numai de organizațiunile politice, iar funcționarilor săi administrativi, polițienești, județenești și comunali le pune în vedere [Ministerul de Interne] că, în afară de exercițiul dreptului de vot, de care vor uza fără a căuta să-și impue convingerile, să se mărginească strict în cadrul atribuțiunilor ce au dela lege, să asigure libera exercitare a drepturilor cetățenești și să lase libertate partidelor și organizațiilor politice spre a-și putea face propaganda electorală, bineînțeles în limitele permise prin înaltul decret regal Nr. 4.229 / 919 sus citat”²⁸.

Acestea reprezentau normele după care urmau a se desfășura alegerile parlamentare din noiembrie 1919, norme prezentate într-un

²⁸ *Ibidem*, f. 191 - 192.

Ordin Circular emis de către președintele Consiliului de Miniștri și ministrul de Interne, generalul de Corp de Armată Arthur Văitoianu, adresat prefecturilor de județe și primarilor orașelor de reședință din Vechiul Regat și Basarabia.

Conform datelor oferite de Biroul Electoral Central, circumscripția electorală a județului Putna, cu 82 de comune urbane și rurale, era împărțită în opt secțiuni de votare corespunzătoare numărului judecătoriilor de ocol din județ și șapte subsecțiuni. În această circumscripție erau aleși șase deputați și doi senatori.

În secțiunea și subsecțiunea de votare aparținând Judecătoriei Ocolului Urban Focșani, care funcționau în cadrul Școlilor Primare de Fete Nr. 1 și Nr. 2 din străzile Sublocotenent Botescu, nr. 6, respectiv Calea Cuza Vodă, nr. 38, votau locuitorii din cuprinsul orașului Focșani.

În secțiunea de votare a Judecătoriei Ocolului Rural Odobești, care funcționa în Odobești, în localul Școlii Primare de Fete, votau alegătorii din Odobești, Câmpincanca, Mera, Jariștea, Vărsătura, Părești, iar în subsecțiunea Judecătoriei Ocolului Rural Odobești, stabilită în comuna Găgești, în localul școlii primare, votau locuitorii din Găgești, Bolotești, Bătinești, Țifești și Făurei.

Secțiunea de votare aferentă Judecătoriei Ocolului Rural Panciu își desfășura activitatea în cadrul școlii primare din Panciu, aici fiind invitați să-și exprime votul locuitorii din Panciu, Crucea de Sus, Crucea de Jos, Străoane de Sus, Străoane de Jos și Mărășești. În cadrul subsecțiunii de votare aparținând Judecătoriei aceleiași Ocol, stabilită în școala primară din Movilița, votau cetățenii din Movilița, Diochești, Mănăstioara, Fitionești, Pădurni și Păunești.

Secțiunea de votare a Judecătoriei Ocolului Rural Adjdu Nou funcționa în localul școlii primare din Adjdu Nou, aici urmând să voteze oamenii din Adjdu Nou, Pufești, Adjdu Vechi, Domnești, Burcioaia și Urechești. Subsecțiunea Judecătoriei Ocolului Rural Adjdu Nou era amplasată în cadrul școlii primare din Coțofănești, acesteia fiindu-i arondați cei din Coțofănești, Ruginești, Cornățelu, Bâlca, Borșani, Anghelești și Copcești.

Secțiunea de votare a Judecătoriei Ocolului Rural Sascut funcționa în localul școlii primare din Târg - Sascut, aici putând să-și exercite votul cei din Sascut, Berești, Mândrișca și Pănțești, iar subsecțiunea Judecătoriei Ocolului Rural Sascut, din cadrul școlii primare din Orbeni, era destinată alegătorilor din Orbeni, Valea Seacă, Parava, Cucova, Scurta și Drăgușeni.

Secțiunea de votare depinzând de Judecătoria Ocolului Rural Suraia funcționa în comuna Suraia, în localul Judecătoriei de Ocol. La această secțiune votau locuitorii din Suraia, Jorăști, Mircești, Bilicști și Ciușlea. Subsecțiunea Judecătoriei Ocolului Rural Suraia era amplasată în localul Primăriei Vultur, aici votând alegătorii din Vultur, Călienii, Nămolosa, Răstoaca și Nănești.

Secțiunea de votare a Judecătoriei Ocolului Rural Vidra funcționa în localul Judecătoriei de Ocol Vidra. La această secțiune votau cei din Valea Sării, Colacu, Găuri, Tichiriș, Vidra, Clipicești și Irești. Subsecțiunea-i corespunzătoare se găsea în cadrul Primăriei din Câmpuri și era destinată locuitorilor din Soveja, Vizantea, Răcoasa, Câmpuri.

Secțiunea de votare a Judecătoriei Ocolului Rural Năruja funcționa în localul Judecătoriei de Ocol, aici fiind arondați cetățenii din Năruja, Nistorești, Nereju, Hărăstrău, Negrilești, Paltin, Spulber, Poiana, Bârsești, Păulești, Tulnici, Spinești, Văsui și Reghiu ²⁹.

Alegerile se apropiau, iar autoritățile putnene se preocupau, în continuare, de pregătirea acestora. Listele de alegători erau întocmite și afișate în toate comunele din județ, certificatele de alegător erau aproape toate distribuite, gheretele se primiseră și erau în curs de instalare, la fel urnele și mesele. Conform Procesului - Verbal din 19 septembrie 1919, Biroul Electoral Central i-a predat delegatului Prefecturii Județului Putna, Gh. Diaconescu, un număr de 143 gherete, 143 mese, 24 urne și 24 lacăte ³⁰.

²⁹ *Ibidem*, f. 194 - 195.

³⁰ *Ibidem*, f. 289.

Față de sosirea timpurie a frigului, Ministerul de Interne a dat instrucțiuni clare. Astfel, toate secțiunile și subsecțiunile de votare trebuiau să fie încălzite atât pe timpul zilei, dar și al nopții, când ofițerul și grefierul, însărcinați cu paza, erau obligați să doarmă în localurile de votare. Procurarea lemnului necesare se făcea în contul Ministerului de Justiție ³¹.

De asemenea, Ministerul de Interne a hotărât că certificatele de alegător cu datele 5, 6, 7, 10 și 11 octombrie 1919 rămăneau valabile pentru alegerile din noiembrie. Tot de la București se atrăgea atenția Prefecturii Județului Putna că unele liste electorale conțineau erori fie de nume, fie de domiciliu. În acest caz, din cauza timpului insuficient, nu se mai făceau rectificări, alegătorii prezentându-se cu certificatele așa cum li s-au eliberat, dar prezentând orice act (o carte veche de alegător, certificat de naștere, certificat de studii, abonament la C. F. R.) cu care să facă dovada că ei sunt cei în drept a vota cu acel certificat ³².

Direcțiunea Administrației Generale, Biroul Mobilizării, prin Adresa nr. 74.541 / 21 octombrie 1919 aducea la cunoștința Prefecturii Județului Putna dispozițiile date de Marele Cartier General referitoare la magistrații și funcționarii din sfera juridică mobilizați, cu sarcini pentru bunul mers al alegerilor. Aceștia urmau să fie demobilizați în intervalul 1-15 noiembrie 1919, în tot acest timp „*ei vor fi scăzuți de la drepturi de la Corpurile și serviciile la care se află mobilizați, urmând ca în acest interval Ministerul Justiției să-i repună în retribuițiunile lor lunare. Pentru cei mai sus citați să poată fi la timp în reședințele în care sunt birourile electorale unde vor funcționa, s-a dat ordin să fie lăsați liberi de Corpuri și servicii, cu începere de la 20 - 25 octombrie, socotit după depărtarea unde se găsesc*” ³³.

La 17 octombrie 1919, Ministerul de Interne a cerut Prefecturii Județului Putna să transmită situația candidaturilor depuse

³¹ *Ibidem*, f. 226.

³² *Ibidem*, f. 230.

³³ *Ibidem*, f. 203.

pentru acest județ, până pe 21 octombrie 1919 pentru Camera Deputaților și 26 octombrie 1919 pentru Senat, notându-se în dreptul ficcării partidul, gruparea sau nuanța politică pentru care candidează ³⁴.

Astfel, pentru Cameră au fost depuse următoarele candidaturi, grupate pe liste:

Lista nr. 1: Jean P. Naum, Dimitrie Prodan, Constantin Arghiropol, Ghiță Teodoru, Vasile Vlădoianu, conservatori independenți.

Lista nr. 2: Ioan P. Rădulescu - Râmnic *, Paraschiv Bogdan Chiriță, Ioan Ciocârlan, Vasile Iftimescu, Nicolae Răilcanu, Constantin Pricop, naționaliști, democrați, țărâniști.

Lista nr. 3: Toma I. Georgescu, independent.

Lista nr. 4: Alexandru Pătrușescu, Popescu Panaite, Alexandru Dunărcanu, Ioan Tatu, Dimitriu Constantin, Ioan Popa, socialiști.

Lista nr. 5: Ștefan Graur *, Nicolae Păcuraru, Ioan Gh. Teodoru, Vasile Șerban, Vasile C. Antonescu, preotul Petrache, Ion Dragomirescu, liberali disidenți.

³⁴ *Ibidem*, f. 202.

* **Ioan P. Rădulescu** – **Râmnic**, profesor de limba franceză la Liceul „Unirea” din Focșani, politician. Născut la 30 ianuarie 1879, la Budești, județul Râmnicu – Sărat. Licențiat al Facultății de Litere, secția Filologie modernă din cadrul Universității Iași. A participat la Primul Război Mondial cu gradul de căpitan, apoi maior, comandând o companie și, ulterior, un batalion, distingându-se în luptele pentru apărarea trecătorilor Carpaților. Decorat cu „Coroana României”, în grad de ofițer. Lider (1918) al Organizației Județene Putna a Partidului Naționalist – Democrat (Horia Dumitrecu, Gheorghe Miron, Ionuț Iliescu, *Viața politică în Vrancea între anii 1880 – 1948*, Editura Pallas, Focșani, 2009, p. 304 - 305).

* **Ștefan Graur** (1867 - 1930). A urmat Seminarele de Teologie din Roman și Socola din Iași, după care și-a completat studiile liceale la Institutele Unite din fosta capitală moldavă. Licențiat la Iași, în Istorie, Litere și Filozofie. Diplomat al Școlii de Înalte Studii – Secția Istorie din Paris. Licențiat în Drept la Paris. Profesor la Tulcea și Focșani. Avocat. Primar al Focșanilor (16 martie 1914 – 26 decembrie 1917). Deputat în Parlamentul României (1907 – 1911, 1926 – 1927, 1931). Senator național - țărânist (1928 – 1930,

Lista nr. 6: Simion Mehedinți, Rudolf Gheorghiu, Vasile Țiroiu *, Ion D. Neagu - Vrancea, Constantin Langa, preotul Ioan Bălănescu, conservatori progresiști.

1932 - 1933). Președinte al Senatului (1932). În 1889 publică, la Paris, „*La Roumanie et le Tzarisme*”, iar în 1915, la Focșani, „*Idealul nostru național*” (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 fișe - portret pentru un tablou spiritual - istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 154; Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Primarii din Focșani între anii 1862 - 1937 în Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 220).

* **Vasile Țiroiu** (1890 - 1876). Magistrat, deputat și prefect, memorialist. A urmat cursurile liceale la Liceul Internat „*Costache Negruzzi*” din Iași (1901 - 1909). Absolvent al Facultății de Drept din cadrul Universității București, audiind însă și cursurile de istorie - geografie ale Facultății de Litere. A făcut campania din Bulgaria în 1913, după care a intrat în magistratură, ca ajutor de judecător la Moinești între 1914 -1916, în acest ultim an publicând la Editura „*Socec*” din București lucrarea „*Bătrânii*”. A luptat ca ofițer de front în Războiul de Reîntregire a Neamului, fiind demobilizat în martie 1918. Prețuirea de care s-a bucurat în timpul studenției din partea lui Simion Mehedinți îi oferă șansa de a-i fi șef de cabinet la Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor (5 martie - 24 octombrie 1918) în guvernul lui Alexandru Marghiloman. În 1920 renunță la magistratură și se stabilește definitiv la Boloteștii părinților săi ca simplu agricultor și viticultor. A activat ca primar al comunei Bolotești (1926 - 1929), însă, fără salariu. Vicepreședinte al Camerei Agricole Putna (1923 - 1936). Administrator al Casei de Credit a Agriculturii (1929 - 1933). Prefect al județului Putna (1934 - 1937). Președinte al Federației Naționale a Cooperativelor Viticole și Pomicole din România (1937 - 1947). Deputat de Putna (1945 - 1947). Președinte al Casei de Depuneri și Consemnațiuni București (1947). Din 1949 a fost evacuat din locuința de la Bolotești, fiind nevoit să-și ducă restul zilelor la sora sa din București. A lucrat ca „*mic funcționar*” la o întreprindere de construcții din Capitală până în 1957, când se pensionează. Autor al lucrării „*Istoricul podgoriei putnene*”, al monografiei „*Satul Boloteștii Putnei - din trecut și până astăzi*”, rămasă, însă, la stadiul de manuscris. La îndemnul soților Florica și Iulian Albu a scris lucrarea „*Amințiri - Cum am colaborat cu profesorul Simion Mehedinți*”, publicată de Asociația Personalului Didactic Focșani în 1995, prin grija profesorului Costică Neagu (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, 214

Lista nr. 7: N. D. Chirculescu, Anton M. Alaci, Vasile Stănescu - Putna, Gheorghe Dimitrescu, Constantin T. Tatovici, Ioan Neagu - Țifești, liberali ³⁵.

Cât privește situația candidaturilor pentru Senat, aceasta se prezenta astfel:

Lista nr. 1: Irimia Șt. Pană, liberal disident.

Lista nr. 2: Simion Mehedinți, Gheorghe Tomulescu, conservatori progresiști.

Lista nr. 3: preotul Ioan Nedelcu, Aristide Vârgolici, naționaliști democrați.

Lista nr. 4: Alexandru Constantinescu, N. N. Săveanu, liberali ³⁶.

Campania electorală pentru alegerile parlamentare a fost una intensă, presărată și cu momente tensionate, fapt reflectat în numeroasele plângeri înaintate autorităților.

La 26 octombrie 1919, Simion Mehedinți a înaintat Regelui o telegramă prezentată, inițial, la Sascut: „*Perceptorii și alte organe administrative împrăstie prin sate foi neiscălite în care subsemnatul și alți candidați ai opoziției sunt clefeți în chipul cel mai vulgar. Cu durere constatăm că cele dintâiu alegeri din România Mare sunt pătate de o părtinire care aruncă întreaga țară în brațele anarhiei. Rog pe Majestatea Voastră să asigure protecția legilor tuturor celor care văd în politică o jertfă, nu un izvor de foloase personale*” ³⁷.

La 3 octombrie 1919, Primăria Panciu a transmis Ministerului de Interne telegrama semnată de Ștefan Graur, Toma Georgescu, Dimitrie Prodan, Jean P. Naum și alții, care prezentau următoarea situație:

op. cit., p. 295 – 296; vezi și Horia Dumitrescu, Vasile Țiroiu și Savel Rădulescu. *Correspondență în Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 306 - 315).

³⁵ *Ibidem*, f. 201.

³⁶ *Ibidem*, f. 222.

³⁷ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 245.

„Alegerile care se fac din ordinul Dv., cu toate garanțiile de libertate făgăduite și cu toată scrisoarea Majestății Sale Regelui, nu sunt decât o simplă parodie. Toți funcționarii publici operează în zona de votare, amenințând și terorizând alegătorii, cari nu vor vota lista candidaților fostului regim, candidați ce se prezintă ca oameni ai guvernului. În circumscripția Panciu și Movilița, primarii și ceilalți funcționari publici au fost numiți delegați la birourile electorale. Ei au primit și distribuit manifeste de ale candidaților făcând propagandă electorală pentru dâșii. În Panciu și Cristea Alaci, fratele fostului prefect Alaci, astăzi candidat, face presiuni chiar în sala de vot, fapt constatat de însuși D-l Căpitan Crăciunescu, comandantul de pază al localului de votare.

Sunt alegătorii bătuți chiar de santinelele de pază. Alegătorii din comunele Străoane de Sus și de Jos, fiind aduși pe căprării de administrație, au fost închiși în localul școalei, iar nouă candidaților opoziției ni s-a interzis orice contact cu dâșii.

În asemenea condițiuni, alegerile nefiind decât o simplă farsă, căci ar fi pe cât de dureros tot atât și de ridicol dacă am continua a ne opune mijloacelor ce se întrebuițează pentru falsificarea lor protestând la birou în contra sistemului ce se practică, am declarat că renunțăm la orice luptă electorală”³⁸.

La Mărășești, primarul a adunat lumea în localul Primăriei, unde a citit manifestele Partidului Liberal, sfătuind oamenii să voteze lista lui N. D. Chirculescu. Alexandru Vasiliu i-a reproșat că ceea ce face e nelegal, drept pentru care primarul i-a replicat că, din ordinul administratorului de plasă, îi va rupe oasele.

La Vidra, șeful de post, din ordinul învățătorului Corneliu, l-a arestat pe numitul Dumitru Mândriță, care făcea propagandă contra listei liberale, N. D. Chirculescu amenințându-l că-i va face dosar de furt.

³⁸ *Ibidem*, f. 311 - 311 verso.

La Focșani, președintele Comisiei Interimare, Iorgu Poenaru *, a ordonat ca afișele și manifestele liberalului N. D. Chirculescu să fie împărțite de către funcționarii Primăriei și ai percepției din casă în casă.

La Pufești, primarul a convocat oamenii pentru adunarea liberală din 25 octombrie 1919.

La Sascut, administratorii de plase alături de revizorul școlar Iftimescu „*au făcut cea mai grozavă propagandă împărțind manifeste și amenințând că de nu vor veni vor avea de îndurat toată urgia guvernului*”³⁹.

La nivel național, alegerile parlamentare din noiembrie 1919 au consemnat importante mutații în sistemul partidelor politice din România: partidele conservatoare au fost împinse spre periferia vieții politice, liberalii - deși au beneficiat de sprijinul aparatului de Stat - nu au putut câștiga alegerile; un succes important a obținut Partidul Țărănesc înființat în urmă cu mai puțin de un an (decembrie 1918); partidele din teritoriile recent unite (Partidul Național Român din Transilvania, Partidul Țărănesc din Basarabia și Partidul Democrat al Unirii din Bucovina) au câștigat în mod detașat mandatele din aceste provincii⁴⁰.

Prefectura Județului Putna a comunicat Ministerului de Interne că „*în ziua de 2 Noiembrie alegerile s-au desfășurat în liniște, păstrându-se ordinea, libertatea votului fiind asigurată. La Focșani din 1.600 au votat 910. Astăzi cea mai mare parte din cei absenți la vot au reclamat că din eroare nu s-au prezentat la birouri cerând să li*

* **Iorgu Poenaru.** Primar al Focșanilor (29 aprilie 1901 – 22 decembrie 1904; 1 octombrie 1907 – 5 ianuarie 1911). Președinte al Comisiei Interimare (19 februarie – 28 aprilie 1901; 28 ianuarie 1919 – 1 februarie 1920; 29 ianuarie 1922 – 19 aprilie 1926). (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *op. cit.*, p. 225).

³⁹ *Ibidem*, f. 362 -363.

⁴⁰ Ion Mamina, Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 32 - 33.

se permită votarea acum”⁴¹. Aceași stare de spirit a dominat și alegerile din 8 noiembrie 1919, nota Prefectura⁴².

Conform datelor înaintate de Prefectură către Ministerul de Interne, rezultatele alegerilor parlamentare din județul Putna au fost următoarele:

Adunarea Deputaților

Alegători înscriși - 28.740

Votați - 20.231

Voturi nule - 5.364

Proclamați aleși:

Ioan P. Rădulescu - Râmnic, naționalist - democrat - 6.014 voturi

Paraschiv Bogdan Chiriță *, naționalist - democrat - 5.915 voturi

Ioan Ciocârlan, țărănist - 5.858 voturi

N. D. Chirculescu, liberal - 4.761 voturi

Vasile Stănescu - Putna, liberal - 4.532 voturi

Simion Mehedinți *, conservator progresist - 2.568 voturi⁴³.

⁴¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 299.

⁴² *Ibidem*, f. 319.

* **Paraschiv Bogdan Chiriță** (1880 - 1969). Om politic, avocat, administrator al vieții culturale focșănene. Studii gimnaziale și liceale la Focșani. Licențiat în Drept (1910). Deputat (1921 - 1923). Între anii 1914 - 1944 s-a implicat în tot ceea ce a însemnat viață culturală în Focșani: Liga Culturală, înființarea Bibliotecii Publice, a unor ansambluri și societăți culturale (coruri, dansuri populare, teatru de amatori), ridicarea de busturi și monumente (Petre Liciu, Borna de Hotar), conferințe publice etc. (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 77; Gheorghe Miron, *Paraschiv Bogdan Chiriță (1880 - 1969) în Cronica Vrancei*, vol. VIII, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2008, p. 308 - 319).

* **Simion Mehedinți** (1868 - 1962). Geograf, etnograf, pedagog, filosof al culturii, om politic, prozator. Licențiat în Litere și Filozofie (1892). După terminarea facultății, a primit o bursă din partea Societății Române de Geografie pentru studierea Geografiei în străinătate. A studiat la Paris, Berlin și Leipzig. Doctor în Geografie (1899). Profesor de geografie la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității București (1900). Autor al numeroaselor

218

Senat

Alegători înscriși - 14.178

Votați - 12.573

Voturi nule - 1.844

Proclamați aleși:

Preotul Ioan Nedelcu, țărănist - 7.712 voturi

Aristide Vărgolici, naționalist - 7.639 voturi

N.N. Săveanu *, liberal - 4.555 voturi

Alexandru Constantinescu, liberal - 4.176 voturi

Simion Mehedinți, conservator progresist - 2.040 voturi

Gheorghe Tomulescu, conservator progresist - 2.031 voturi

Irimia Șt. Pană, liberal disident - 711 voturi ⁴⁴.

Parlamentul era convocat pentru 21 noiembrie 1919, lucrările ținându-se la Ateneul Român, deoarece sala Camerei Deputaților din Dealul Mitropoliei era ncîncăpătoare pentru cei peste 700 de deputați și senatori ⁴⁵. La 10 noiembrie 1919, prefectul general al Capitalei a cerut Prefecturii Județului Putna să facă cunoscut „*tuturor senatorilor și deputaților că la sosire la București cei ce nu au camere reținute la*

manuale de geografie pentru toate clasele (1901 - 1937). Director al „*Convorbirilor literare*” (1907 - 1924). Membru corespondent (1908) și membru titular al Academiei Române (1915). Ministru al Instrucțiunii Publice (5 martie - 24 octombrie 1918). A publicat lucrări de interes general - cultural („*Poporul*”, „*Cuvinte către studenți*”, „*Primăvara literară*”), numeroase studii, „*Terra. Introducere în geografie ca știință*” (1930) - biblia științifică a geografiei românești, iar în 1946 și-a tipărit memoriile sub titlul „*Premise și concluzii la Terra*”. (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *op. cit.*, p. 190 - 191).

⁴³ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 307.

* **N. N. Săveanu** (1866 - 1952). Deputat (1898, 1922), prefect (1901, 1904, 1907, 1908). Secretar general al Ministerului de Interne (12 martie 1907 - 27 decembrie 1908). Ministrul Sănătății și Ocrotirii Sociale (3 noiembrie 1923 - 29 martie 1926). Președinte al Camerei Deputaților între 30 iulie 1927 - 10 noiembrie 1928 și 10 februarie 1934 - 19 noiembrie 1937. A decedat în București, la vârsta de 86 de ani.

⁴⁴ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 316.

⁴⁵ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *op. cit.*, p. 121.

hoteluri se vor adresa comisarului gării de nord unde se află tablou de toate camerele reținute în acest scop cu începere de la 18 noiembrie; alegerea camerelor va fi făcută de însași D-nii senatori și deputați”⁴⁶.

Printre aleșii putneni care aveau nevoie de cazare în București se numărau deputații N. D. Chirculescu, Vasile Stănescu - Putna, Ioan P. Rădulescu - Râmnic, Paraschiv Bogdan Chiriță și Ioan Ciocârlan, în timp ce senatorii Alexandru Constantinescu, N. N. Săveanu și deputatul Simion Mehedinți, locuiau în Capitală și nu aveau nevoie de rezervare la hotel⁴⁷.

Luni, 17 noiembrie 1919, a plecat din Iași „*un tren special cu Domnii parlamentari*”⁴⁸, destinația finală fiind București.

Cu prilejul deschiderii lucrărilor noului Parlament, Prefectura Județului Putna a transmis președintelui Consiliului de Miniștri următoarele:

„Cu ocaziunea solemnității de astăzi a deschiderii celui dintâi parlament al României Mari înfăptuită prin înțelepciunea M. S. Regelui și vitejia ostașilor noștri, demni urmași ai legionarilor romani, cu această înălțătoare zi istorică de care se leagă cu atâta demnitate numele D-voastră.

Vă rog în numele reprezentanților autorităților civile și militare reunite astăzi și al cetățenilor putneni să primiți expresiunea sentimentelor noastre de admirație și înaltă stimă ce vă păstrăm.

Visul secular al unor generații de martiri și al unei Românie libere s-a împlinit.

Trăiască generalul Văitoianu, primul - ministru al României Mari”⁴⁹.

Alegerile parlamentare din noiembrie 1919 nu au dat un câștigător, dar sentimentul general se îndrepta spre noile partide.

⁴⁶ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 2 / 1919, f. 314.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 305.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 368.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 369.

Pentru formarea unei majorități parlamentare au început negocieri între Partidul Național Român, Partidul Democrat al Unirii din Bucovina, Partidul Țărănesc din Basarabia, Partidul Țărănesc (din vechiul Regat) și Partidul Naționalist - Democrat.

La 25 noiembrie 1919 a luat ființă Blocul parlamentar. Au fost aleși în funcțiile de președinte al Adunării Deputaților Alexandru Vaida - Voevod (28 noiembrie – 1 decembrie 1919) ⁵⁰, membru al Partidului Național și în cea de președinte al Senatului, Paul Bujor (28 noiembrie 1919 – 26 martie 1920) ⁵¹, membru al Partidului Țărănesc.

Cabinetul Arthur Văitoianu și-a depus mandatul la 28 noiembrie 1919, succedându-i noul guvern condus de Alexandru Vaida - Voevod (1 decembrie 1919 - 13 martie 1920) ⁵².

Următoarele alegeri parlamentare din România s-au desfășurat în luna mai 1920.

Percepuți de alegători drept personalități cu un contur moral, intelectual și profesional adânc imprimat în mentalul colectiv statuat pe vizibila dorință și voință de a sluji obștea, aleșii putneni în Parlamentul României Mari n-au înșelat câtuși de puțin așteptările lor.

Fiecare dintre ei se vor regăsi în dezbaterile Parlamentului, prin intervenții, propuneri legislative și acțiuni obștești nemijlocite în rândul oamenilor politici, pentru care interesul național și, implicit, al județului reprezentat, au constituit suportul și mobilul întregii lor activități parlamentare.

Retrospectiv, alegerile parlamentare din județul Putna, din 1919, s-au înserat firesc și organic procesului politic național al timpului, ca parte integrantă a perspectivei dezvoltării României în perioada interbelică.

⁵⁰ Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria României în date*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2010, p. 964.

⁵¹ *Ibidem*, p. 965.

⁵² Stelian Neagoe, *Istoria Guvernelor României de la începuturi - 1859 - până în zilele noastre - 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 82 - 84.